

УДК 330.59:614.2(477)
DOI: 10.60022/3(4)-17S

Титикало Володимир Сергійович

доктор економічних наук, професор
професор кафедри менеджменту охорони здоров'я
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Україна

Tytykalo Volodymyr

Doctor of Economic Sciences, Professor
Professor of the Department of Healthcare Management
Bogomolets National Medical University, Ukraine
ORCID: 0000-0001-9461-5521

Ткаленко Наталія Валеріївна

доктор економічних наук, професор
професор кафедри менеджменту
Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

Tkalenko Nataliia

Doctor of Science in Economics, Professor
Professor of Department of Management
Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2828-4896

Петруха Ніна Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри менеджменту в будівництві
Київський національний університет будівництва і архітектури, Україна

Petrukha Nina

Ph. D. (Economics), Associate Professor
Docent of the Department of Management in Construction
Kyiv National University of Construction and Architecture, Ukraine
ORCID: 0000-0002-3805-2215

Орловська Анастасія Олександрівна

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедра менеджменту охорони здоров'я
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Україна

Orlovska Anastasiia

PhD Student
Department of Healthcare Management
Bohomolets National Medical University, Ukraine
ORCID: 0009-0002-2637-840X

ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Анотація. У статті проведено оцінку та аналіз сучасного стану системи охорони здоров'я України в умовах соціально-економічної нестабільності та воєнного стану. Визначено основні фактори впливу на функціонування галузі. Зокрема, структурні трансформації економіки, обмеженість фінансових ресурсів, зростання навантаження на медичну інфраструктуру та кадровий потенціал. Обґрунтовано, що воєнний стан суттєво посилив наявні диспропорції, спричинивши руйнування медичних закладів, міграцію медичного персоналу та зростання потреби у наданні екстреної та реабілітаційної допомоги.

Проаналізовано сучасні підходи науковців до оцінки розвитку системи охорони здоров'я та визначено необхідність впровадження адаптивних стратегій управління, цифровізації, удосконалення механізмів фінансування та підвищення стійкості галузі до кризових викликів. Особливу увагу приділено аналізу бюджетного фінансування сфери охорони здоров'я у 2026 році. Виявлено структурні особливості та асиметрію розподілу державних ресурсів в умовах пріоритетності сектору безпеки і оборони.

Встановлено, що незважаючи на позитивну динаміку зростання видатків, їх частка у ВВП

залишається недостатньою для забезпечення повноцінного розвитку галузі. Виявлено основні проблемні аспекти, серед яких недостатній рівень фінансового забезпечення, неефективний розподіл ресурсів, територіальні диспропорції у доступі до медичних послуг та висока частка прямих витрат домогосподарств.

Обґрунтовано пріоритетні напрями підвищення ефективності функціонування системи охорони здоров'я. До них варто віднести збільшення обсягів фінансування, удосконалення бюджетної політики, розвиток програмно-цільового методу, диверсифікацію джерел фінансування, активізацію державно-приватного партнерства та цифровізацію управління фінансовими потоками. Обґрунтовано, що реалізація запропонованих заходів сприятиме зміцненню фінансової стійкості галузі, підвищенню доступності та якості медичних послуг та забезпеченню її адаптивності до сучасних викликів.

Ключові слова: система охорони здоров'я, фінансування, державний бюджет, медична реформа, медичні послуги, державна політика.

ASSESSMENT AND ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF THE HEALTHCARE SYSTEM IN UKRAINE

Abstract. The article provides a comprehensive assessment and analysis of the current state of the healthcare system of Ukraine in the conditions of socio-economic instability and martial law. The main factors influencing the functioning of the industry are identified. In particular, structural transformations of the economy, limited financial resources, an increase in the burden on medical infrastructure and human resources. It is substantiated that martial law has significantly exacerbated existing disparities, causing the destruction of medical institutions, the migration of medical personnel and an increase in the need for emergency and rehabilitation care.

The article analyzes modern approaches of scientists to assessing the development of the healthcare system and identifies the need to implement adaptive management strategies, digitalization, improve financing mechanisms and increase the resilience of the industry to crisis challenges. Particular attention is paid to the analysis of budget financing of the healthcare sector in 2026. Structural features and asymmetry of the distribution of state resources in the conditions of the priority of the security and defense sector are identified.

It was found that despite the positive dynamics of expenditure growth, their share in GDP remains insufficient to ensure the full development of the industry. The main problematic aspects were identified, including an insufficient level of financial support, inefficient allocation of resources, territorial disparities in access to medical services and a high share of direct household expenses.

Priority areas for improving the efficiency of the health care system were substantiated. These include increasing funding, improving budget policy, developing a program-targeted method, diversifying sources of funding, activating public-private partnerships and digitalizing financial flow management. It was substantiated that the implementation of the proposed measures will contribute to strengthening the financial sustainability of the industry, increasing the accessibility and quality of medical services and ensuring its adaptability to modern challenges.

Keywords: healthcare system, financing, state budget, medical reform, medical services, state policy.

Постановка проблеми. Сучасний стан системи охорони здоров'я України формується під впливом соціально-економічних трансформацій. Відповідна структурна трансформація визначає зростання навантаження на медичну інфраструктуру, кадровий потенціал та фінансові ресурси галузі. В умовах волатильності та дії воєнного стану спостерігаються структурні зміни в системі охорони здоров'я України. Вагомого значення набувають питання нерівномірного доступу до медичних послуг, недостатнього рівня фінансування, зростання частки приватних витрат домогосподарств та епідеміологічних показників.

Дія воєнного стану посилила наявні проблемні аспекти галузі. Відбувається руйнування медичних закладів, міграція медичного персоналу та зростання потреби у наданні екстреної та реабілітаційної допомоги. Відповідно до цього доцільним є проведення структурної оцінки функціонування системи охорони здоров'я.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Напрямок дослідження стану сфери охорони здоров'я є досить поширеним серед наукової спільноти. Зокрема, Приймак Л. [1] стверджує, що розвиток сфери охорони здоров'я в Україні в сучасних умовах є складним і багатовекторним завданням, особливо в умовах воєнного стану, економічних обмежень та соціальних викликів. Також, Гуржий П. [2] аргументує

доцільність впровадження стратегій адаптації до змін галузі, а саме посилити здатність гнучкого планування, інвестицій у цифрові технології, диверсифікації послуг, побудови системи управління ризиками та зміцнення взаємодії з пацієнтами.

Тодуров М. [3] визначає, що стан галузі охорони здоров'я загалом та кожного окремого закладу охорони здоров'я зокрема потребує ґрунтовного дослідження з метою аналізу поточного стану та виявлення тенденцій, перспективних стратегічних змін і можливостей для майбутнього перспективного зростання медичної галузі та закладів, що її представляють.

В свою чергу, Шелеміна Н. [4] визначає, що охорона здоров'я, як стратегічна галузь має бути стійкою до можливих несприятливих подій, таких як спалахи інфекційних захворювань, природні та техногенні лиха, а також війни. Відповідно, такі адаптивні заходи потребують відповідної системи фінансування.

Також, Кужелєв М., Нечипоренко А. [5] обґрунтовують, що основною метою фінансування системи охорони здоров'я в Україні є забезпечення системи медичних закладів для надання якісних медичних послуг населенню та посилення ролі профілактики і раннього виявлення захворювань.

Проведений аналіз наукової літератури свідчить про те, що більшість авторів акцентують на необхідності системних змін у галузі охорони здоров'я, зумовлених внутрішніми і зовнішніми чинниками. Зокрема, існують значні складності функціонування галузі в умовах воєнного стану, обмежених фінансових ресурсів та зростання соціальних ризиків. Поряд з цим залишається потреба у дослідженні сучасного стану охорони здоров'я задля можливості виявлення основних тенденцій розвитку у перспективі.

Метою статті є визначення сучасного стану системи охорони здоров'я України в умовах соціально-економічної нестабільності та воєнного стану, аналіз особливостей її фінансового забезпечення, виявлення основних коливань розвитку та обґрунтування пріоритетних напрямів підвищення ефективності функціонування та забезпечення стійкого розвитку галузі.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан системи охорони здоров'я України характеризується високим рівнем трансформаційних змін. Посилення трансформаційного впливу здійснюється через реалізацію медичної реформи, дію воєнного стану та соціально-економічну волатильність у державі. Відповідно до цього, важливою є реалізація дієвої державної політики. Ефективне державне управління та координація впливає на результативність фінансування сфери та її розвиток загалом.

У цьому контексті вагомим є підвищення ефективності механізмів фінансового забезпечення системи охорони здоров'я. Доцільною є оптимізація структури бюджетних видатків, посилення ролі програмно-цільового методу та забезпечення раціонального розподілу ресурсів між рівнями медичної допомоги [7]. Удосконалення інституційного середовища має враховувати цифровізацію медичних послуг і підвищення якості управлінських рішень на всіх рівнях. Це сприятиме підвищенню доступності та якості медичної допомоги та зміцненню соціально-економічної резильєнтності системи охорони здоров'я.

Станом на сьогодні, першочерговим пріоритетом видатків бюджету є оборона і безпека. У 2026 році заплановано фінансування оборони у розмірі 2,8 трлн грн, що становить 27,2% прогнозного ВВП. На фінансове забезпечення ветеранської політики спрямовано 18,9 млрд грн. Соціальний захист заплановано профінансувати у розмірі 468,5 млрд грн. Видатки на освіту передбачено 278,7 млрд грн [6]. У порівнянні видатки на охорону здоров'я становлять 256,7 млрд грн. Цей показник становить 2,5% прогнозованого ВВП.

Ефективність функціонування системи охорони здоров'я визначається обсягами бюджетного фінансування та структурою його розподілу. А також пріоритетами державної політики та здатністю інституційної системи забезпечувати результативне використання наявних ресурсів. Зокрема, найбільшими статтями видатків галузі є реалізація програми державних гарантій медичного обслуговування населення, забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру, скринінг здоров'я з метою запобігання захворюванням (нова програма) та відновлення і розвиток стійкої національної моделі медичної галузі України. Аналітичні дані представлені на рисунку 1.

Видатки Державного бюджету 2026 року спрямовані на стале посилення медичної сфери. Здійснюється ресурсне забезпечення сфери від первинної ланки до високоспеціалізованої допомоги. Також збільшується фінансування програм медичних гарантій, зокрема, «Доступні ліки». Запроваджено нову національну програму «Скринінг здоров'я 40+». Відповідні заходи спрямовані на посилення якості та доступності медичних послуг.

Рис. 1. Видатки на охорону здоров'я у Державному бюджеті 2026 р., млрд. грн.

Джерело: сформовано на основі [6, 8, 9, 10]

У Державному бюджеті 2026 року закладено 15,2 млрд грн на централізовану закупівлю лікарських засобів та медичних виробів для лікування ВІЛ/СНІДу, туберкульозу, онкології, серцево-судинних хвороб, рідкісних орфанних захворювань та закупівлю вакцин. Відповідний показник перевищує суму 2025 року на 4 млрд грн.

З Державного бюджету також виділено фінансування на розвиток медичної інфраструктури. На інвестиційні проекти у сфері охорони здоров'я у 2026 році виділено 19,1 млрд. грн. Відповідними напрямками фінансового забезпечення є оновлення обладнання, реконструкцію лікарень і розширення можливостей медичних закладів на рівні громад і областей.

На основі представлених аналітичних даних визначено основні напрями бюджетного фінансування медичної сфери України у динаміці та в структурному розрізі за головними розпорядниками коштів державного бюджету. Зокрема, в межах видатків Державного бюджету України в розрізі головних розпорядників бюджетних коштів найбільше спрямовано на Міністерство оборони України, що зумовлено пріоритетністю сектору безпеки та оборони в умовах воєнного стану.

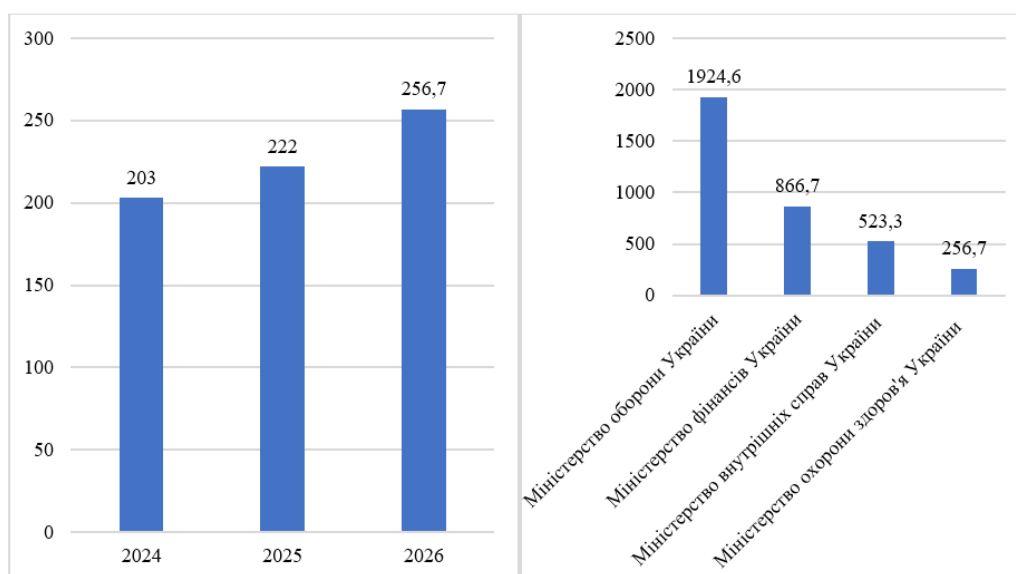

Рис. 2. Видатки Державного бюджету України в розрізі головних розпорядників бюджетних коштів у 2026 році, млрд грн

Джерело: сформовано на основі [6, 8, 9, 10]

Нижчі обсяги фінансових ресурсів затверджені для Міністерства фінансів України та Міністерства внутрішніх справ України. Міністерство охорони здоров'я України має найменші показники, а саме 256,7 млрд грн. Така структура бюджетних видатків визначає асиметрію розподілу державних ресурсів. Медична сфера має відносно обмежене фінансове забезпечення. У цьому контексті важливим є посилення ефективності використання наявних коштів та посилення інституційної спроможності системи охорони здоров'я до забезпечення належного рівня медичних послуг населенню.

Аналіз фінансового забезпечення медичної галузі у динаміці свідчить про позитивну тенденцію розвитку. Проте темпи зростання залишаються помірними, що вказує на обмеженість фінансового простору держави та конкуренцію між пріоритетними секторами публічних фінансів в умовах воєнного стану. Незважаючи на номінальне збільшення ресурсного забезпечення, його частка у структурі загальнодержавних видатків залишається відносно стабільною. Згідно із зазначеним, важливим є фінансове спрямування модернізації медичної інфраструктури.

На основі проведеного аналітичного дослідження варто зазначити, що сучасна система фінансування охорони здоров'я України має низку структурних проблем. Наявні проблемні аспекти обмежують ефективність галузі та здатність забезпечувати належний рівень медичних послуг. Основним негативним явищем є недостатність фінансових ресурсів у порівнянні з реальними потребами галузі. Це формує дефіцит інвестицій у модернізацію медичної інфраструктури, оновлення матеріально-технічної бази та впровадження інноваційних медичних технологій. Визначено високу частку прямих витрат домогосподарств, що свідчить про обмежену фінансову захищеність населення у медичній сфері. Наявний розподіл фінансових ресурсів між рівнями медичної допомоги та регіонами має невисокий рівень раціональності. Відповідний аспект призводить до значних територіальних нерівномірностей у доступі до якісних медичних послуг. Недостатньо розвиненим є механізм стратегічного планування видатків, що ускладнює формування довгострокових пріоритетів розвитку галузі.

Задля сталого розвитку галузі важливим є посилення ресурсного забезпечення системи охорони здоров'я України, що враховуватиме збільшення обсягів ресурсів та підвищення ефективності їх використання. Доцільним є удосконалення бюджетної політики через поступове збільшення частки видатків на медицину у структурі ВВП. Такий підхід сприятиме забезпеченню необхідного рівня фінансової стійкості галузі [7]. Важливим є розширення механізмів програмно-цільового методу задля посилення результативності та досягнення конкретних показників якості медичних послуг.

Пріоритетним є диверсифікація джерел фінансування. У цьому контексті важливим є розвиток державно-приватного партнерства, залучення міжнародної технічної та фінансової допомоги. Також доцільним є розвиток медичного страхування як додаткового інструменту фінансового захисту населення. Вагомим є посилення цифровізації системи управління фінансовими потоками в охороні здоров'я, що підвищить прозорість витрачання коштів та зменшить рівень неефективних витрат. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню фінансової стійкості галузі та її адаптації до умов соціально-економічної волатильності.

Висновки. У результаті проведеного дослідження обґрунтовано, що система охорони здоров'я України функціонує в умовах соціально-економічної волатильності. Такі тенденції зумовлені дією воєнного стану, економічними обмеженнями та соціальними коливаннями. Відповідно до цього, виявлено структурні диспропорції, зокрема недостатнє фінансування галузі, нерівномірний доступ до медичних послуг та високу частку приватних витрат населення.

Аналіз бюджетного забезпечення показав, що попри номінальне зростання видатків на охорону здоров'я, їх частка у ВВП залишається відносно низькою. Загальна структура розподілу ресурсів характеризується асиметрією бюджетного фінансування. Відповідні показники знижують темпи розвитку галузі щодо модернізації інфраструктури, впровадження інновацій та підвищення якості медичних послуг. Водночас позитивною тенденцією є розширення програм державних гарантій, розвиток профілактичних ініціатив та збільшення інвестицій у медичну інфраструктуру.

Обґрунтовано, що забезпечення сталого розвитку системи охорони здоров'я потребує комплексного підходу. Згідно цього, важливим є збільшення обсягів фінансового забезпечення галузі, удосконалення бюджетної політики, розвиток програмно-цільового методу, диверсифікація джерел фінансування та активізація державно-приватного партнерства. Доцільною є цифровізація управління фінансовими потоками та підвищення прозорості використання коштів. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню фінансової стійкості системи охорони здоров'я, покращенню доступності та якості медичних послуг та зміцненню її адаптивності до сучасних викликів і загроз.

Література

1. Приймак Л. (2025). Реформа охорони здоров'я в Україні в сучасних умовах. *Філософія та управління*, №3 (7). <https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.3.03>

2. Гуржий О. П. (2025). Стратегічне управління закладом охорони здоров'я в умовах невизначеності ринку медичних послуг. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. № 1(10). DOI: 10.31319/2709-2879.2025iss1(10).332422pp65-74
3. Тодуров М. (2025). Аналіз сучасного стану та передумов розвитку закладу охорони здоров'я *Вчені записки Університету «КРОК»*, № 2(78), С. 373–379. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-78-373-379>
4. Шелєміна Н. (2023). Особливості фінансування системи охорони здоров'я: вітчизняний та закордонний досвід. *Економіка та суспільство*, (53). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-80>
5. Кужелев М., Нечипоренко А. (2024). Фінансування охорони здоров'я в умовах глобальних викликів: український досвід. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, 1(13), 85-94. <https://doi.org/10.32750/2024-0109>
6. Міністерство охорони здоров'я України. *Офіційний сайт*. URL: <https://moz.gov.ua/uk>
7. Стахів О. Макроекономічні та соціальні передумови системного розвитку закладів охорони здоров'я в Україні. *Scientific journal «MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS»*. 2022, №1. <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-5-15>
8. Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік». (2024, 19 листопада), 4059-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>
9. Закон України «Про Державний бюджет України на 2026 рік». (2025, 3 грудня), 4059-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4695-20#Text>
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua>

References

1. Pryimak L. (2025), Reforma okhorony zdorovia v Ukraini v suchasnykh umovakh [Healthcare reform in Ukraine in modern conditions]. *Filosofia ta upravlinnia*. №. 3 (7). <https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.3.03> [in Ukrainian].
2. Hurzhyi O. P. (2025), Stratehichne upravlinnia zakladom okhorony zdorovia v umovakh nevyznachenosti rynku medychnykh posluh [Strategic management of a healthcare institution under uncertainty in the medical services market]. *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu*. №. 1 (10). [https://doi.org/10.31319/2709-2879.2025iss1\(10\).332422pp65-74](https://doi.org/10.31319/2709-2879.2025iss1(10).332422pp65-74) [in Ukrainian].
3. Todurov M. (2025), Analiz suchasnoho stanu ta peredumov rozvytku zakladu okhorony zdorovia [Analysis of the current state and prerequisites for the development of a healthcare institution]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*. No. 2 (78), pp. 373–379. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-78-373-379> [in Ukrainian].
4. Sheliemina N. (2023), Osoblyvosti finansuvannia systemy okhorony zdorovia: vitchyzniani ta zakordonnyi dosvid [Features of healthcare financing: domestic and foreign experience]. *Ekonomika ta suspilstvo*. No. 53. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-80> [in Ukrainian].
5. Kuzheliev M., Nechyporenko A. (2024), Finansuvannia okhorony zdorovia v umovakh hlobalnykh vyklykiv: ukrainskyi dosvid [Healthcare financing under global challenges: Ukrainian experience]. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal ekonomichnykh ta finansovykh innovatsii*. Vol. 1, No. 13, pp. 85–94. <https://doi.org/10.32750/2024-0109> [in Ukrainian].
6. Ministerstvo okhorony zdorovia Ukrainy (2026) [Ministry of Health of Ukraine. Official website]. Available at: <https://moz.gov.ua/uk> [in Ukrainian].
7. Stakhiv O. (2022) Makroekonomichni ta sotsialni peredumovy systemnoho rozvytku zakladiv okhorony zdorovia v Ukraini [Macroeconomic and social prerequisites for the systemic development of healthcare institutions in Ukraine]. *Scientific journal «Modeling the Development of the Economic Systems»*. No. 1. <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-5-15> [in Ukrainian].
8. Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2025 rik» (2024, 19 lystopada) [Law of Ukraine “On the State Budget of Ukraine for 2025”], 4059-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text> [in Ukrainian].
9. Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2026 rik» (2025, 3 hrudnia) [Law of Ukraine “On the State Budget of Ukraine for 2026”], 4059-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4695-20#Text> [in Ukrainian].
10. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2026) [Ministry of Finance of Ukraine. Official website]. Available at: <https://www.mof.gov.ua> [in Ukrainian].

Отримано: 10.02.2026

Прийнято до публікації: 14.03.2026

Опубліковано: 15.03.2026